УДК 543.6:664:34

STATE OF LEGISLATION IN THE EUROPEAN UNION AND UKRAINE AT THE BEGINNING OF 2025 ON MATERIALS AND ARTICLES IN CONTACT WITH FOOD

O. Makarenko, K. Chebanenko
National University of Food Technologies

Key words:
materials and articles intended for contact with food,
good manufacturing practice,
plastic materials and articles,
regulatory legal framework

Article history:
Received 27.03.2025
Received in revised form 30.03.2025
Accepted 08.04.2025

Corresponding author:
chebanenkohv@nuft.edu.ua

ABSTRACT

The article examines the legislation of the European Union and Ukraine regarding materials and articles intended for contact with food. It provides a list of key EU legislative acts that establish requirements for materials and articles in contact with food. It is noted that EU legislation is undergoing changes, as new scientific studies indicate potential human safety risks even at low levels of chemical exposure. One of the latest changes includes the decision to completely ban bisphenol A.

The article highlights EU legislative acts that define specific testing methods and migration analysis for materials and articles in contact with food. Information is provided on different types of contact materials and objects, as well as specific substances covered by their own harmonized regulations. Some features of national legislation in EU member states are also considered.

It is shown that Ukrainian legislation is based on existing European standards but has its own specific features. As of early 2025, all necessary regulatory legal acts have not yet been developed or adopted for the full implementation of Law No. 2718-IX. Among other regulatory legal acts, unresolved issues remain regarding the study of the migration of plastic material components and the restrictions on the use of epoxy derivatives.

The article examines the specifics of substance registration used in the production of packaging materials in the European Union compared to the proposed regulations in Ukraine, as well as the implementation of good manufacturing practices. It highlights the active participation of associations of manufacturers of materials and articles in contact with food in the EU legislative processes and suggests adopting their experience in Ukraine.

DOI: 10.24263/2225-2916-2025-37-3

© О. Г. Макаренко, Х. В. Чебаненко, 2025

СТАН ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ НА ПОЧАТОК 2025 РОКУ СТОСОВНО МАТЕРІАЛІВ І ПРЕДМЕТІВ, ПРИЗНАЧЕНИХ ДЛЯ КОНТАКТУ З ХАРЧОВИМИ ПРОДУКТАМИ

О. Г. Макаренко, канд. хім. наук, ORCID ID 0000-0002-9472-3546
Х. В. Чебаненко, ORCID ID: 0000-0001-5002-1393
Національний університет харчових технологій

У статті розглянуто законодавство Європейського Союзу та України стосовно матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами. Зазначено, що законодавство Європейського Союзу, перебуває в процесі змін. Нові наукові дослідження вказують на потенційні ризики для безпеки людини навіть при впливі низьких рівнів хімічних речовин.
Показано, що українське законодавство базується на чинних європейських нормах, однак має свої особливості, і станом на початок 2025 року всі необхідні нормативно-правові акти ще не розроблені або не прийняті для повної імплементації Закону № 2718-IX.

Ключові слова: *матеріали і предмети, призначені для контакту з харчовими продуктами, належна виробнича практика, пластикові матеріали та вироби, нормативно-правова база.*

Вступ. В листопаді 2025 року набирає чинності Закон України «Про матеріали і предмети, призначені для контакту з харчовими продуктами» № 2718-IX [1], який було прийнято ще у листопаді 2022 року. Відтермінування введення норм Закону було необхідним кроком для формування нормативно-правових актів у сфері безпечності харчових продуктів та надання необхідного часу виробникам пакувальних матеріалів і харчових продуктів для імплементації норм названого Закону. Його прийняття є ще одним кроком гармонізації українського законодавства з міжнародним, зокрема із законодавством Європейського Союзу (ЄС) згідно з «Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами» [2]. В основі прийнятого Закону № 2718-IX кілька законодавчих актів ЄС, що регулюють зазначену сферу застосування, зокрема:

1. Регламент (ЄС) 1935/2004 Європейського Парламенту та Ради від 27 жовтня 2004 р. щодо матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами [3].
2. Регламент (ЄС) 450/2009 від 29 травня 2009 р. про активні та інтелектуальні матеріали та вироби, призначені для контакту з харчовими продуктами [4].
3. Регламент (ЄС) 2023/2006 від 22 грудня 2006 р. про належну виробничу практику виробництва матеріалів і виробів, призначених для контакту з харчовими продуктами [5].
4. Регламент (ЄС) 282/2008 від 27 березня 2008 р. про перероблені пластикові матеріали та вироби, призначені для контакту з харчовими продуктами, та про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 2023/2006 [6].

В Україні відповідальність за безпеку та якість харчових продуктів несуть органи державної влади, які визначені Розділом II Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [7], як-от: Державна служба

України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба), Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ), Міністерство аграрної політики та продовольства України. Також до сфери безпеки та якості харчових продуктів відноситься діяльність Державної екологічної інспекції України, Державної митної служби України та Антимонопольного комітету України.

Аналізу стану законодавства ЄС та України стосовно матеріалів та предметів, які контактують із харчовими продуктами, є актуальним з огляду на його динамічні зміни та важливості для харчової промисловості.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовний аналіз змін законодавства України в сфері безпечності харчових продуктів наведено в праці [8], де було окремо наголошено, що «постійне оновлення асортименту харчових продуктів та пакувальних матеріалів і тари для них та методів дослідження їх якості і безпечності буде обумовлювати постійні зміни харчового законодавства».

Важливу оцінку змісту і практичного механізму застосування Закону України № 2718-IX розглянуто авторами наукового дослідження [9], де зазначено особливості, пов'язані з функціями органів виконавчої влади у цій сфері, вимогами до об'єктів, процедурою їх державної реєстрації, маркування, декларування відповідності й забезпечення простежуваності та належної виробничої практики (GMP).

На прикладі виробництва харчових продуктів спеціального медичного призначення в праці [10] відзначають важливість ризик-орієнтованого мислення, заснованого на контролі сировини, упаковки, тестуванні у виробництві та випуску товарів на заявлені характеристики, забезпеченні високої компетентності персоналу, процесу та аналітичної валідації.

Особливості механізму державної реєстрації речовин та процесів переробки пластику, що використовуються у виробництві матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами, розглянуто в публікації [11]. Було зазначено, що застосування тих чи інших засобів державного регулювання, передбачених зазначеним законодавством, вимагає пошуку оптимального балансу між досягненням цілей безпечності харчових продуктів та продовольчої безпеки.

Метою дослідження є аналіз сучасної нормативно-правової бази країн Європейського Союзу, України та інших країн в сфері матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами. Важливо проаналізувати готовність введення в дію Закону України № 2718-IX та визначити проблеми, що виникають в перехідний період.

Викладення основних результатів дослідження. У межах ЄС законодавство в сфері безпеки харчових продуктів оцінює Європейське агентство з безпеки харчових продуктів (EFSA). В країнах, що входять до складу Європейського Союзу, всі матеріали, що контактують з харчовими продуктами, повинні відповідати Регламенту (ЄС) No 1935/2004 (Рамкове законодавство) про матеріали та вироби, призначені для контакту з харчовими продуктами [3]. Серед інших вимог Регламент вимагає, щоб контактні матеріали та вироби не переміщували свої складові компоненти в продукти харчування в кількостях, які можуть загрожувати здоров'ю людини, призводити до неприйнятної зміни складу харчових продуктів або призводити до погіршення їх органолептичних характеристик. На додаток до цього Регламенту всі такі матеріали мають бути виготовлені відповідно до належної виробничої практики (GMP, Регламент Комісії (ЕС) 2023/2006 [5]) та конкретного законодавства Союзу за певними матеріалами, у тому числі пластику та кераміки, а також національних законодавств про інші матеріали.

З травня 2020 року триває перегляд законодавства ЄС щодо матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами. Станом на сьогодні проводиться подальша консультаційна діяльність і дослідницька робота з метою розробки повної оцінки впливу для перегляду та можливої законодавчої пропозиції [12]. Зокрема, розглядаються питання потенційного розвитку ІТ-інфраструктури для обміну інформацією та перевірки відповідності вздовж ланцюга постачання, а також сталого використання контактних матеріалів і виробів. Щоб розвинути цей останній аспект, Комісія ЄС працює над дослідженням їх стійкості [13]. 12 червня 2024 року було прийнято рішення щодо заборони бісфенолу А (BPA) у матеріалах, які контактують з харчовими продуктами. Це означає, що після періоду поступової відмови названу хімічну речовину більше не буде дозволено використовувати в цих продуктах в ЄС. Рішення ґрунтується на науковій оцінці EFSA 2023 року, яке дійшло висновку, що BPA має «потенційний шкідливий вплив на імунну систему» [13].

Регламент ЄС № 10/2011 [14] встановлює конкретні вимоги до виробництва пластикових матеріалів і виробів, призначених для контакту з харчовими продуктами, загальні та спеціальні межі міграції. В цьому ж Регламенті описані конкретні методи тестування й аналізу міграції щодо матеріалів і виробів, які контактують з харчовими продуктами. Пластикові матеріали й вироби повинні відповідати Регламенту щодо пластмас і межам специфічної міграції (SML) для певних речовин, зазначених у Списку Союзу. Навіть якщо немає офіційних обмежень для деяких речовин, усі речовини, що мігрують із пластикових матеріалів, які контактують з харчовими продуктами, повинні відповідати загальним вимогам безпеки Рамкового регламенту.

Коли вперше були розроблені правила щодо матеріалів, які контактують з харчовими продуктами, загалом вважалося, що низький рівень хімічного впливу, тобто впливу нижче токсикологічно встановленого рівня без ефекту, складає незначний ризик для споживачів, за винятком канцерогенів. Проте новіша наукова інформація демонструє, що це припущення загалом хибне, оскільки наявні докази показують, що вплив низьких рівнів хімічних речовин, які порушують роботу ендокринної системи, може призводити до несприятливих наслідків для здоров'я [15]. У грудні 2024 року понад 50 організацій звернулися з відкритим листом до президента Європейської комісії Урсули фон дер Ляєн із проханням переглянути Регламент ЄС щодо матеріалів, що контактують з харчовими продуктами (ЕС 1935/2004). У листі зазначено ризики для здоров'я від хімічних речовин в упаковці харчових продуктів, включаючи понад 70 канцерогенів та ендокринних руйнівників, і запропоновано оновити правила ЄС протягом поточного законодавчого терміну. За оцінками, витрати, пов'язані із шкідливим впливом хімічних речовин становлять 157 млрд євро щорічно, також відзначається зростання проблем зі здоров'ям, особливо дітей і вагітних жінок [16].

Попри гармонізовану правову базу, ЄС не має єдиного нормативного акта для всіх контактних матеріалів і виробів, що контактують з харчовими продуктами. Так, різні типи контактних матеріалів і виробів та специфічні речовини також охоплюються їхніми власними гармонізованими правилами: Директива 84/500/ЕЕС — кераміка [17]; Директива 93/11/ЕЕС щодо виділення N-нітрозамінів і N-нітрозуючих речовин з еластомерних або гумових сосків і пустушок [18]; Директива 2007/42/ЄС про матеріали та вироби з регенерованої целюлозної плівки, призначені для контакту з харчовими продуктами [19]; Регламент (ЄС) 1895/2005 про обмеження використання певних епоксидних похідних у матеріалах і виробах, призначених для контакту з

харчовими продуктами [20]; Рекомендація Комісії (ЄС) 2019/794 щодо скоординованого плану контролю з метою встановлення поширеності певних речовин, що мігрують з матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами [21], тощо.

Хоча гармонізовані нормативні акти були посилені, багато матеріалів, таких як папір, скло та метал, не мають спеціальних вимог на рівні ЄС. Рада Європи підготувала кілька резолюцій для усунення цієї прогалини [22].

Багато країн ЄС, на додаток до гармонізованого законодавства, вводять власні вимоги до матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами. Правила ЄС для кераміки обмежують міграцію свинцю і кадмію, а Франція додає обмеження на алюміній, кобальт і миш'як через DGCCRF (Генеральний директорат з питань конкурентної політики, захисту прав споживачів і боротьби з шахрайством). Французьке законодавство також вимагає для нержавіючої сталі вміст не менше 13% хрому [23].

Швейцарія має власний національний закон про матеріали та вироби, які контактують з харчовими продуктами. Таке урізноманітнення законодавства викликає певні проблеми у виробників, що спонукало уряд Швейцарії вести доповнення «Materials and Articles Ordinance, 817.023.21» [24], основна мета якого — гармонізувати національний закон про матеріали та вироби, що контактують з харчовими продуктами із законодавством Європейського Союзу. Нові зміни та доповнення діють з 1 лютого 2024 року.

31 грудня 2020 року Велика Британія вийшла з ЄС. В контексті зміни законодавства ця країна прийняла документ «The Materials and Articles in Contact with Food (Amendment) (EU Exit) Regulations 2019» [25], і з того часу законодавство ЄС стало частиною законодавства, яке збереглося у Великій Британії. Існує також положення про взаємне визнання, яке дозволяє вільну торгівлю. Торгівля з Північною Ірландією спочатку охоплювалася Протоколом Північної Ірландії (NIP), а пізніше, з осені 2023 року, Віндзорською рамковою угодою [26].

Законодавство ЄС щодо матеріалів і виробів, що контактують з харчовими продуктами динамічно змінюється, що може призвести в близькій перспективі до перегляду Закону № 2718-IX. Для введення його в дію проводиться значна робота уповноважених органів державної влади. В грудні 2023 року МОЗ України видало Наказ від 11.12.2023 № 2104 «Про затвердження Спеціальних вимог до пластикових матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами» [27].

Наказ МОЗ від 18.03.2024 за № 460 вводить Спеціальні вимоги та детальні правила введення в обіг пластикового посуду з поліаміду та меламіну [28]. Наказ МОЗ від 29.12.2022 № 2374 «Про затвердження Вимог до матеріалів і предметів, виготовлених з плівки з регенерованої целюлози, призначених для контакту з харчовими продуктами» [29] наводить перелік речовин та груп речовин, дозволених у виробництві плівки з регенерованої целюлози, з обмеженнями у використанні, та визначає вимоги до речовин покриття плівок з регенерованої целюлози.

Міністерство Аграрної політики та продовольства України видало Наказ від 02.10.2023 № 1743 «Про затвердження Вимог до письмової декларації про відповідність матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами, та переліку документів, які підтверджують відомості, зазначені в декларації» [30]. Для декларування, зокрема, оператор ринку повинен мати документи, які містять відомості про:

1) правила та умови проведення лабораторних досліджень (випробувань) з метою перевірки дотримання встановлених меж міграції, а також їх результати;

2) найменування та адресу лабораторії, яка проводила відповідні дослідження (випробування);

3) докази щодо безпечності матеріалів і предметів або обґрунтування, що демонструє їх відповідність вимогам законодавства [30].

Очевидно, має бути або створена або вже функціонувати мережа лабораторій, які здатні проводити вказані дослідження. В Європейському Союзі діє Референтна лабораторія Європейського Союзу для матеріалів, що контактують з харчовими продуктами (EURL-FCM), яка надає наукову та технічну допомогу ЄС та державам-членам. Лабораторія організовує міжлабораторні порівняння, проводить навчальні курси для Національних референс-лабораторій (NRL) та експертів з країн, що розвиваються [31].

Згідно з Планом діяльності МОЗ в 2024 році мали бути затверджені накази «Про обмеження застосування епоксидних похідних в матеріалах і предметах, призначених для контакту з харчовими продуктами» та «Про затвердження Правил дослідження міграції компонентів пластикових матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами» [32]. На сьогодні інформація на сайті МОЗ про їх прийняття відсутня.

Закон № 2718-IX вимагає введення процедури реєстрації речовин, які використовуватимуться у процесі виробництва пакувальних матеріалів. Однак поки не зрозуміло, хто і як буде проводити цю процедуру. В Європейському Союзі обіг хімічних речовин регулює Регламент (ЄС) № 1907/2006 від 18.12.2006 «Про реєстрацію, оцінку, авторизацію і обмеження хімічних речовин та препаратів (REACH)» [33]. Хімічних речовин, які використовуються у виробництві матеріалів, які контактують із харчовими продуктами, налічується кілька тисяч, враховуючи як навмисно додані, так і відомі та невідомі ненавмисно додані речовини [34]. Для наукової оцінки речовини необхідно надати досьє в EFSA, яке має відповідати певним вимогам, зазначеним у «Настанові щодо підготовки заявки на оцінку безпеки речовини, яка буде використовуватися в пластикових матеріалах для контакту з харчовими продуктами» [35]. Вже перевірені речовини внесені в «Науковий висновок щодо списку речовин для матеріалів, які контактують з харчовими продуктами» [36]. Наразі Директива ЄС EEC2002/72 встановлює «позитивні списки» мономерів і добавок, які можна використовувати у виробництві пластмас, що контактують з харчовими продуктами [37].

Закон № 2718-IX наголошує, що процеси переробки пластику необхідно реєструвати, якщо продукти, які утворились у процесі переробки пластику в подальшому будуть контактувати з харчовими продуктами. Проблема в тому, що перероблений пластик може містити сторонні речовини, наприклад чорнила від маркування, клеї, різноманітні покриття, тому і при зареєстрованому процесі потрібен періодичний контроль щодо виконання його умов. На сьогодні нормативно-правові акти в цій сфері відсутні, як і відсутні спеціальні вимоги до окремих груп і матеріалів, що контактують із харчовими продуктами.

Фактично Розділ V Закону № 2718-IX зазначає, що «вимоги належної виробничої практики (GMP) також поширюються до використання друкарських фарб та до системи забезпечення якості процесів переробки пластику» [1]. Впровадження GMP, як правило, вимагає значних фінансових витрат, пов'язаних із модернізацією виробництва, створення системи забезпечення якості та системи контролю якості, зокрема

така система неможлива без якісного аналітичного обладнання та навченого персоналу.

В Європейському Союзі асоціації виробників матеріалів і предметів, які контактують із харчовими продуктами, використовуючи Регламент (ЄС) 2023/2006 [5] як базовий, розробили свої галузеві правила GMP. Так, наприклад, діють правила належної виробничої практики, які були розроблені Європейською асоціацією друкарських чорнил (EuPIA), сектором Європейської ради фарби, друкарської фарби та художніх кольорів (CEPE) [38]; правила GMP асоціації Plastics Europe, які були розроблені, щоб допомогти окремим компаніям власні виробничі процеси та процедури зробити відповідними до вимог належної виробничої практики, але ці вимоги не замінюють встановлені Регламентами Комісії [39]. Варто було б вітати подібну ініціативу і серед українських виробників.

Висновок. Законодавство Європейського Союзу, що стосується матеріалів і предметів, які контактують із харчовими продуктами, наразі перебуває в стані трансформації. ЄС не має єдиного нормативного акта для всіх контактних матеріалів і виробів, що контактують з харчовими продуктами. Новіша наукова інформація демонструє, що вплив низьких рівнів хімічних речовин, які є потенційно небезпечними, можуть спричиняти негативні наслідки для здоров'я. Це має врахувати нове законодавство ЄС. Прийняте українське законодавство ґрунтується на чинних європейських законодавчих актах, однак до моменту вступу Закону № 2718-IX в дію станом на початок 2025 року всі необхідні нормативно-правові акти не розроблені. Закон № 2718-IX вводить необхідність реєстрації речовин, які використовуватимуться в процесі виробництва пакувальних матеріалів, необхідність реєстрації процесів перероблення пластику, можливість встановлення спеціальних вимог для окремих груп і предметів та вимога проводити виробництво та переробку пластику згідно з належною виробничою практикою. Зміна законодавства ЄС в галузі виробництва пакувальних матеріалів і виробів, які контактують із харчовими продуктами, може призвести до зміни законодавства України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про матеріали і предмети, призначені для контакту з харчовими продуктами» № 2718-IX. Редакція від 15.11.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2718-20 (дата звернення: 12.02.2025).

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони № 984_011. Редакція від 30.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 12.02.2025).

3. Regulation (EC) No 1935/2004. URL:https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2004/1935/oj/eng (дата звернення: 12.02.2025).

4. Commission Regulation (EC) No 450/2009. URL:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0450&qid=1739129449197 (дата звернення: 12.02.2025).

5. Commission Regulation (EC) No 2023/2006. URL:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32006R2023&qid=1739129563133 (дата звернення: 12.02.2025).

6. Commission Regulation (EC) No 282/2008. URL:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32008R0282&qid=1739129660733 (дата звернення: 12.02.2025).

7. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів № 771/97-ВР. Редакція від 18.12.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 12.02.2025).

8. Шульга, О. С., Шульга С. І. (2023). Постійне оновлення харчового законодавства України — запорука безпечності харчових продуктів. *Маркетингові стратегії, підприємництво і торгівля:*

сучасний стан, напрямки розвитку: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Київ: КНУБА.

9. Антюшко, Д., Осика, В., Сєногонова, Г. (2023). Законодавчі новації щодо паковання спеціальних харчових продуктів. *Міжнародний науково-практичний журнал «Товари і ринки»*, 3(47). 65—78. https://doi.org/10.31617/2.2023(47)05.

10. Prytulska, N., et al. (2023). Application of good manufacturing practices in the production of food products for special medical purposes. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 3(13(123)), 52—58. doi: https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.279371.

11. Бурило, Ю. П. (2023). Євроінтеграційне законодавство України про матеріали і предмети, призначені для контакту з харчовими продуктами, в контексті безпечності харчових продуктів та продовольчої безпеки. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, серія ПРАВО. Випуск 75: частина 2, 44—49. DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.2.7.

12. Revision of EU Rules on FCMs URL: https://food.ec.europa.eu/food-safety/chemical-safety/food-contact-materials/revision-eu-rules_en (дата звернення: 12.02.2025).

13. Food Contact Materials Legislation: Updates and Next Steps URL: https://www.europen-packaging.eu/news/food-contact-materials-legislation-updates-and-next-steps/ (дата звернення: 12.02.2025).

14. Commission Regulation (EU) No 10/2011 URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32011R0010 (дата звернення: 12.02.2025).

15. Muncke, J. et al. (2020). Impacts of food contact chemicals on human health: a consensus statement. *Environ Health*, 19, 25. https://doi.org/10.1186/s12940-020-0572-5.

16. Open Letter. Brussels, 03 December 2024. URL: https://zerowasteeurope.eu/wp-content/uploads/2024/12/ZWE-Nov24_open-letter-re-delay-in-revision-of-FCM-law.pdf (дата звернення: 12.02.2025).

17. Council Directive 84/500/EEC. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1984/500/oj/eng.

18. Commission Directive 93/11/EEC. URL:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31993L0011&qid=1739174572942 (дата звернення: 12.02.2025).

19. Commission Directive 2007/42/EC. URL:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32007L0042&qid=1739174773889 (дата звернення: 12.02.2025).

20. Commission Regulation (EC) No 1895/2005. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32005R1895&qid=1739174944566 (дата звернення: 12.02.2025).

21. Commission Recommendation (EU) 2019/794. URL:https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2019/794/oj (дата звернення: 12.02.2025).

22. Food Contact Material Regulations — Europe URL:https://www.sgs.com/en/services/food-contact-material-regulations-europe (дата звернення: 12.02.2025).

23. French DGCCRF, DM/4B/COM/002. URL: https://www.economie.gouv.fr/dgccrf/Materiaux-au-contact-des-denrees-alimentaires (дата звернення: 12.02.2025).

24. 817.023.21 Ordonnance du DFI sur les matériaux et objets destinés à entrer en contact avec les denrées alimentaires. URL: www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2017/164/fr (дата звернення: 12.02.2025).

25. The Materials and Articles in Contact with Food (Amendment) (EU Exit) Regulations 2019. URL: https://www.legislation.gov.uk/uksi/2019/704/contents (дата звернення: 12.02.2025).

26. Consultation Pack — Review of The Materials and Articles in Contact with Food (England) Regulations 2012. URL: https://www.food.gov.uk/our-work/consultation-pack-review-of-the-materials-and-articles-in-contact-with-food-england-regulations-2012 (дата звернення: 12.02.2025).

27. Наказ МОЗ від 11.12.2023 р. № 2104 «Про затвердження Спеціальних вимог до пластикових матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами».

28. Наказ МОЗ від 18.03.2024 р. № 460 «Про затвердження Спеціальних вимог та детальних правил введення в обіг пластикового посуду з поліаміду та меламіну».

29. Наказ МОЗ від 29.12.2022 № 2374 «Про затвердження Вимог до матеріалів і предметів, виготовлених з плівки з регенерованої целюлози, призначених для контакту з харчовими продуктами».

30. Міністерство Аграрної політики та продовольства України. Наказ від 02.10.2023 р. № 1743 «Про затвердження Вимог до письмової декларації про відповідність матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами, та переліку документів, які підтверджують відомості, зазначені в декларації».

31. EURL Food Contact Materials. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-food-contact-materials_en (дата звернення: 12.02.2025).

32. План діяльності МОЗ на 2024 р. URL: www.umj.com.ua/uk/novyna-251757-zatverdzheno-plan-diyalnosti-moz-na-2024-r (дата звернення: 12.02.2025).

33. Regulation (EC) No 1907/2006. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32006R1907R%2801%29 (дата звернення: 12.02.2025).

34. German Federal Institute for Risk Assessment (BfR), Department of Chemicals and Product Safety, Berlin, Germany, Beneventi E., Tietz T. and Merkel S., 2020. Risk Assessment of Food Contact Materials. EFSA Journal 2020;18(S1):e181109, 11 pp. https://doi.org/10.2903/j.efsa. 2020.e181109.

35. EFSA AFC Panel (EFSA Panel on Food Additives, Flavourings, Processing Aids and Materials in contact with Food), 2008. Note for Guidance for the preparation of an application for the safety assessment of a substance to be used in plastic Food Contact Materials. *EFSA Journal*, 6(7):21r, 45 pp. https://doi.org/10.2903/j.efsa.2008.21r.

36. EFSA Scientific Opinion of the Panel on food contact materials, enzymes, flavourings and processing aids (CEF) (2009); Scientific Opinion on 26th list of substances for food contact materials contact materials. *EFSA Journal*, 7(10):1324. [13 pp.]. doi:10.2903/j.efsa.2009.1324.

37. Commission Directive 2002/72/EC URL:https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2002/72/oj/eng (дата звернення: 12.02.2025).

38. Good Manufacturing Practice (GMP) Printing Inks for Food Contact Materials, 4th completely revised version. March 2016. URL: https://www.pac.gr/bcm/uploads/gmp-eupia-4th_version_final.pdf (дата звернення: 12.02.2025).

39. Guidelines for Good Manufacturing Practice for plastic materials and articles intended for food contact applications. URL: https://plasticseurope.org/wp-content/uploads/2021/11/PlasticsEurope_Guidelines_for_GMP_updated_June_2011.pdf (дата звернення: 12.02.2025).